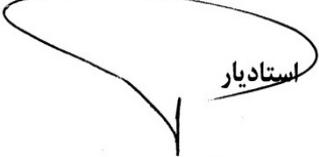

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا

تاییدیه اعضای هیات داوران در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان نامه کارشناسی ارشد آقای عابد قسمتی تحت عنوان « بررسی تأثیر میزان عملکرد مراکز مشاوره و دفاتر مشاوره و مددکاری اجتماعی نیروی انتظامی بر کاهش بار پرونده ها در مراجع قضایی و انتظامی » را از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضا
۱- استاد راهنما	دکتر اصغر مشبکی	دانشیار	
۲- استاد مشاور	دکتر احمدعلی خائف الهی	استادیار	
۳- استاد ناظر	دکتر علی اصغر فانی	استادیار	
۴- استاد ناظر	دکتر بهرام بیات	استادیار	
۵- نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر علی اصغر فانی	استادیار	

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته **مدیریت دولتی** است که در سال **۱۳۸۹** در دانشکده **مدیریت و اقتصاد** دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم/جناب آقای دکتر **اصغر مشکلی**، مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر **احمد علی حائف** و مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر **...** از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب **حاجی بابایی** دانشجوی رشته **مدیریت دولتی** مقطع **کارشناسی ارشد** تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: **حاجی بابایی**

تاریخ و امضاء: **۸۹/۶/۱۰**

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی

دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عنوان پایان‌نامه‌ها، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه / رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق مادی و معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه / رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تأیید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجوی مسئول علمی مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

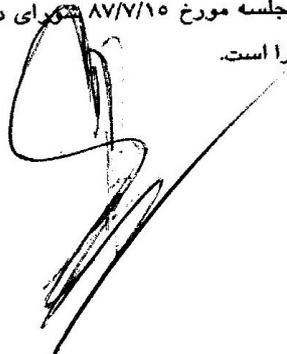
تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه / رساله نیز منتشر می‌شود باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب و یا نرم افزار و یا آثار ویژه حاصل از نتایج پایان‌نامه / رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده‌ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت دانشگاه و براساس آئین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته‌ها در جشنواره ملی، منطقه ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه / رساله

و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تأیید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده مدیریت و اقتصاد

پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت دولتی

بررسی میزان تاثیر عملکرد مراکز مشاوره و دفاتر مددکاری

و مشاوره اجتماعی نیروی انتظامی بر کاهش پرونده‌ها

در مراجع قضایی و انتظامی

عابد قسمتی

استاد راهنما:

دکتر اصغر مشبکی

استاد مشاور:

دکتر احمد علی خائف

آبان ۱۳۸۹

این اثر ناچیز را

به دوستان و همسنگران عزیز کمیته های انقلاب اسلامی

که در دوجبهه ی خارجی و داخلی جهت ایجاد امنیت

میهن اسلامی از هیچگونه فداکاری از جان و مال

در یغ ننمودند، تقدیم می نمایم .

به امید آن که راهشان

پر رهرو و جاوید

بماند.

قدردانی و سپاس

از استاد ارجمند جناب آقای دکتر اصغر مشبکی که زحمت راهنمایی

این پایان نامه را پذیرا شدند و با صرف وقت بسیار، در جهت

سامان بخشیدن به این کار تلاش

نمودند. بی نهایت سپاسگذارم.

همچنین از جناب آقای دکتر احمدعلی خائف استاد مشاورم

که از کوشش در جهت رفع نقایص و اشکالات

این نوشتار دریغ ننموده اند، تشکر می نمایم.

در همین جا لازم می دانم از جناب آقای دکتر بهرام بیات

داور گرامی که درسازماندهی و هدایت تحقیق

ازایشان بهره جسته ام، قدردانی نمایم.

چکیده

موضوع این تحقیق بررسی میزان تأثیر عملکرد مراکز ودفاتر مددکاری و مشاوره اجتماعی نیروی انتظامی بر کاهش پرونده‌ها در مراجع قضایی و انتظامی است. اگر چه مراکز مشاوره متعددی در سطح جامعه وجود دارند، اما ابتکار عمل نیروی انتظامی در تغییر نگرش پلیس تهدید محور، به پلیس جامعه محور ضرورتی ستودنی است. که در این نگرش جدید بحث پیشگیری از اولویتهای ضروری سازمانی قرار دارد. لذا مراکز مشاوره ناجا ضمن دارا بودن مزایای سایر مراکز مشاوره، ویژگیها و کارکردهای مستقیم و غیر مستقیم منحصر به فرد بسیاری را در بطن این عملکرد خود بوجود آورده اند، به طوری که خلأ عدم بهره گیری از آنها در گذشته بخوبی در جامعه احساس می گردید.

لذا بررسی این مراکز جهت تقویت بخشی، هدفمند نمودن و بهره گیری مناسب از نتایج آن در برنامه ریزیهای سازمانی امری ضروری است.

برای رسیدن هدف فوق مراحل زیر اجرا گردید:

در فصل اول تحت عنوان کلیات به بیان طرح مسئله، ضرورت تحقیق، اهداف کلی و جزئی، تعاریف متغیرهای اساسی، سوالات تحقیق و بررسی پیشینه تحقیق پرداخته شد.

در فصل دوم مبانی نظری شیوه های مصالحه آورده شد که با بهره گیری از همه آنها، چارجوب مفهومی و فرضیه ها تدوین گردید.

در فصل سوم، ۹ کلانتری براساس نمونه گیری تصادفی در سطح تهران بزرگ انتخاب گردید. و با استفاده از روش اسنادی_تاریخی و بهره گیری از شیوه تحلیل محتوا، جمع آوری اطلاعات از مندرجات پرونده های مصالحه شده در نیمه نخست سال ۱۳۸۸ انجام پذیرفت.

در فصل چهارم نتایج تجزیه و تحلیل اطلاعات به وسیله SPSS به شرح زیر بدست آمد:

- بین عملکرد دفاتر مشاوره و مددکاری اجتماعی نیروی انتظامی با کاهش پرونده های ارجاعی به مراجع قضایی و انتظامی رابطه وجود دارد.

- بین موضوع پرونده های ارجاع شده از دادگاه به مرکز خدمات مشاوره و مددکاری اجتماعی ناجا و میزان پرونده های منجر به ثبات مصالحه رابطه وجود دارد.

- بین ویژگی های زمینه ایی مراجعین (سن ، جنس ، شغل و وضعیت تأهل) و موضوع پرونده های مصالحه شده رابطه وجود دارد.

- بین ویژگی های زمینه ایی (سن و جنس) کارشناسان مشاوره و موضوع پرونده های مصالحه شده رابطه وجود دارد.

- بین ویژگی های تخصصی (سابقه کار و مدرک تحصیلی)، و ویژگی زمینه ایی (وضعیت تأهل)، کارشناسان مشاوره و موضوع پرونده های مصالحه شده رابطه ی به شکل کاذب وجود دارد.

بین ویژگی های زمینه ایی (سن، جنس، وضعیت تأهل، شغل، و تحصیلات) مراجعین و تعداد جلسات حضور در مشاوره رابطه وجود دارد.

- بین ویژگی های زمینه ایی (سن و جنس) کارشناسان مشاوره و تعداد جلسات حضور در مشاوره رابطه وجود ندارد.

- بین ویژگی زمینه ایی (وضعیت تأهل)، و ویژگی های تخصصی (مدرک تحصیلی و سابقه کار) مشاور و موضوع پرونده های مصالحه شده رابطه ی به شکل کاذب وجود دارد.

- بین منبع ارجاع مراجعین و موضوع پرونده های مصالحه شده رابطه وجود ندارد.

کلید واژه ها

مصالحه - مراکز مشاوره و مددکاری - نیروی انتظامی - مراجع - مشاور- ویژگی های زمینه ایی - ویژگی های تخصصی .

فهرست مطالب

۱	فصل اول: کلیات
۲	بخش اول: طرح تحقیق
۲	مقدمه
۳	طرح مسئله
۶	اهمیت موضوع
۱۰	اهداف تحقیق
۱۰	اهداف کلی
۱۰	اهداف جزئی
۱۱	سوالات تحقیق
۱۲	بخش دوم: مفاهیم اساسی پژوهش
۱۲	مصالحه
۱۲	تعریف لغوی مصالحه
۱۲	مصالحه از دیدگاه فقهی و حقوقی
۱۶	مصالحه از دیدگاه مددکاری و مشاوره
۱۶	مددکاری اجتماعی و مفاهیم مربوطه
۱۶	مقدمه
۱۶	مددکاری اجتماعی

۱۷	-----	اصول اساسی مددکاری اجتماعی
۱۸	-----	اصول کلی مددکاری فردی
۲۰	-----	راههای ممکن در ستیزه گشایی یا حل اختلاف
۲۱	-----	کارابزارهای مددکاری برای درک انسان ها
۲۲	-----	نقش های مددکاراجتماعی
۲۶	-----	نیروی انتظامی در جمهوری اسلامی ایران و مفاهیم مربوطه
۲۶	-----	ایجادنیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران(ناجا)
۲۷	-----	وظایف نیروی انتظامی
۲۹	-----	وظایف نیروی انتظامی در زمان جنگ
۳۰	-----	ماموریت و شرح وظایف کلانتری و پاسگاه انتظامی
۳۲	-----	نیروی انتظامی و پلیس ۱۱۰
۳۳	-----	فلسفه وجودی مراکز سیستم فوریت های پلیس ۱۱۰
۳۳	-----	برنامه های مشترک همکاری نیروی پلیس و مددکاران اجتماعی در سایر کشورها
۳۵	-----	بخش سوم: پیشینه یا سابقه تحقیق
۳۵	-----	پیشینه یا سابقه تحقیق
۴۱	-----	جمع بندی از نتایج پژوهش های انجام شده
۴۲	-----	فصل دوم: مبانی نظری
۴۳	-----	مقدمه
۴۴	-----	زمینه تاریخی تئوری های سیستمی

۴۵	تئوری سیستمی
۴۶	توضیحی برای رفتار منحرف افراد جامعه
۴۷	دیدگاه بوم شناختی
۴۸	تئوری سیستم های پویا
۵۳	بوم شناسی عمیق
۵۵	کاربرد تئوری سیستم ها در امور مددکاری حرفه ای
۵۸	نظریه حل اختلاف و مداخله های مددکاری اجتماعی
۶۰	برخی از روش های میانجی گری
۶۱	اداره امور پلیس بر مبنای رویکرد مساله محوری
۶۷	اداره امور پلیس جامعه گرا و حل مساله
۷۰	پلیس مساله محور
۷۱	کارایی و اثربخشی
۷۲	پرداختن به مسائل اساسی
۷۳	مدل SARA: یک فرایند چهار مرحله ای حل مساله
۷۵	حل مساله و خلاقیت
۷۶	تغییر
۷۷	بیانیه های ماموریت
۷۸	سازمان اداره پلیس
۸۰	رهبری مشارکتی
۸۰	سطوح اداره امور پلیسی

۸۲ ----- رویکردهای اجرایی در مورد اداره امور پلیسی جامعه گرا

۸۶ ----- چارچوب مفهومی

۸۶ ----- فرضیه های تحقیق

۸۷ ----- فصل سوم: روش تحقیق

۸۸ ----- مقدمه

۹۰ ----- جامعه آماری

۹۰ ----- نمونه و روش نمونه گیری

۹۰ ----- شیوه نمونه گیری

۹۰ ----- حجم نمونه

۹۱ ----- ابزار تحقیق یا نحوه گردآوری داده ها

۹۱ ----- روش های تجزیه و تحلیل داده ها

۹۱ ----- روایی

۹۲ ----- پایایی

۹۲ ----- تعریف نظری و عملیاتی واژگان و اصطلاحات

۹۲ ----- تعریف نظری مددکاری اجتماعی

۹۳ ----- تعریف نظری مددکاری فردی

۹۳ ----- تعریف عملیاتی واژگان و اصطلاحات

۹۳	تعریف عملیاتی مددکاری اجتماعی یا دفتر مشاوره ومددکار اجتماعی در کلانتری و در پاسگاه-----
۹۳	تعریف عملیاتی مددکار فردی یا مشاوره در کلانتری و پاسگاه-----
۹۴	تعریف عملیاتی خدمات مشاوره ومددکاری اجتماعی-----
۹۴	تعریف عملیاتی مصالحه های انجام شده-----
۹۴	تعریف عملیاتی پرونده ارجاعی از دادگاه-----
۹۴	تعریف عملیاتی موضوع پرونده ارجاع شده از دادگاه-----
۹۴	تعریف عملیاتی ویژگی های زمینه ای مراجعین-----
۹۵	تعریف عملیاتی ویژگی های زمینه ای کارشناسان-----
۹۵	تعریف عملیاتی جایگاه تخصصی کارشناسان-----
۹۵	تعریف عملیاتی منبع ارجاع-----
۹۶	تعریف عملیاتی تعداد مراجعه به واحد مددکاری و مشاوره-----
۹۷	فصل چهارم : تجزیه وتحلیل-----
۱۴۸	فصل پنجم : نتیجه گیری-----
۱۵۴	بحث و نتیجه گیری-----
۱۶۰	محدودیت های تحقیق-----
۱۶۱	پیشنهادات تحقیق-----
۱۶۳	منابع-----
۱۶۸	ضمائم-----

فصل اول

کلیات

بخش اول

طرح تحقیق

مقدمه

پیچیدگی شرایط زندگی در دنیای معاصر و بروز بحران‌های مختلف در حیات فردی و اجتماعی، زندگی انسان‌ها را دستخوش تغییرات سریع و همه‌جانبه کرده است و به باور کارشناسان امور اجتماعی مسئولان امور تربیتی، خانواده‌ها، مدارس، رسانه‌های جمعی، نهادها و ارگانهای مختلف و از همه مهمتر نیروی انتظامی به عنوان حافظ نظم جامعه با اتخاذ تدابیر و چاره‌اندیشی‌های لازم و ارائه راهکار و آموزش‌های همگانی، می‌توانند در جلوگیری از بروز جرایم و برقراری امنیت گام‌های مؤثری بردارند

باتوجه به اینکه در آخرین ربع قرن بیستم تحولات عظیمی در حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی، علوم پزشکی، مدیریت، علوم اداری، علوم پلیسی و... بوجود آمد. هیچ شاخه‌ای از دانش بشری از این تحولات مستثنی نشده و همه آنها کم و بیش تحت تاثیر آن قرار گرفتند. این تحولات علاوه بر جنبه‌های نظری بر جنبه‌های کاربردی علوم به ویژه در سازمان‌های اجرایی نیز تاثیر گذاشت. زیرا متولیان سازمانها دریافتند چنانچه از این تحولات غافل بمانند، در انجام بهینه‌ی ماموریت‌های خود دچار مشکل خواهند شد. در همین ارتباط نیروی انتظامی نیز به عنوان سازمانی خدمتگذار در حوزه نظم و امنیت سعی داشته است. در حد وسع خود از پدیده‌های نوین در زمینه امورپلیسی بهره‌مند شده و متناسب با فرهنگ، ارزش‌ها وهنجارهای کشور آن را بومی‌موده و مورد استفاده قراردهد.

از سوی دیگر تحولات فزاینده سیاسی، فرهنگی و اجتماعی در ایران بعد از انقلاب اسلامی و تغییر ساختار حکومتی از دیکتاتوری به مردم سالاری دینی، نیازمند به طرح دیدگاه و روش‌های نوین نظم و امنیت را ضروری ساخته است. این روش‌های باید دیدگاه مردم در خدمت حکومت را به دیدگاه و رویکرد حکومت در خدمت مردم و به تعبیری "مشرتی مداری" تغییر دهد. بدیهی است تغییر رویکردها مستلزم تغییر و تحول در نگرشها، راهبردها، شیوه عملکرد و مدیریت اجرایی می‌باشد.

لذا به همین منظور، گرایش و تمایل حکومت ایران در ارائه خدمت شایسته به جامعه در همه حوزه‌های کاربردی علوم رشد فزاینده‌های داشته است، تا بدین وسیله فاصله بین خدمت دهنده (مجری) با خدمت گیرنده (مشرتی) کم گردد. به تبع آن نیز امروزه در سازمان نیروی انتظامی بحث‌های جدیدی تحت عنوان "پلیس جامعه محور"، "پلیس جامعه گرا" و... مطرح می‌گردد. که عمدتاً هدف آن نزدیک کردن پلیس با جامعه (مردم) و در غالب شعار "مشرتی اصلی مامردم می‌باشد"، است.

نکته قابل توجه این است که در سالهای اخیر نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران جهت عمل بخشی به رسالت عظیم خود، ضمن بهره‌گیری از توان انتظامی خود در کلانتریها و مراکز مشاوره که معمولاً مرجع حضور افراد شاکی و متشاکی در جهت اظهار آسیب‌ها در بخش امنیت فردی و اجتماعی می‌باشند، با صرف بودجه شایان توجه و نهادی کردن بخش مدنی و غیردولتی تحت عنوان سازمان مرکز خدمات مشاوره و مددکاری اجتماعی را نیز به شیوه ابتکاری به یاری مراجع قضایی و عموم مردم طلبیده است. در کل شیوه عملکرد این مرکز بدین گونه است که پرونده‌هایی که فاقد بار کیفری می‌باشند، بنا به تشخیص قاضی پرونده یا مرجع خواهان از طریق معرفی دادگاههای قوه قضائیه به دفاتر مشاوره و مددکاری اجتماعی و در صورت نیاز تخصصی یا زمان بیشتر برای حل موضوع پذیرش می‌شوند.

در این دفاتر یا مراکز، مراجع پس از طی فرآیند مددکاری و مشاوره، مستقر در کلانتریها حداقل در ۲ جلسه، در صورت احراز ثبات مصالحه، به دایره قضایی جهت تنظیم صورتجلسه نهایی سازش معرفی می‌گردد، و در صورت لزوم نیز با معرفی مراجع به مراکز تخصصی مشاوره فاتب مستقر در فرهنگسراها یا اماکن دولتی، برای دریافت خدمات تخصصی مشاوره فرآیند مشاوره به شکل تخصصی پیگیری می‌شود. و یا در صورت عدم احراز مصالحه اعاده مراجع به دایره قضایی جهت پیگیری و حل مشکل از طریق مرجع قضایی صورت می‌پذیرد.

طرح مسئله

مقوله امنیت در رابطه با انسان و جوامع انسانی از ابتدای خلقت انسان به عنوان یک ضرورت در بقاء مطرح بوده است و گذشت زمان بر اهمیت آن افزوده است، به گونه‌ای که به عنوان یکی از شاخص‌های اصلی در «توسعه» معرفی می‌شود. لزوم و ضرورت امنیت در جامعه (اعم از فردی و اجتماعی) از طبیعت بشر ناشی می‌شود و برای تحقق آن، وجود عوامل زیر لازم است:

- اجرا و تعمیم عدالت و قانون و نفی هرگونه تبعیض در جامعه

- مبارزه با عوامل تجاوزگر و زمینه‌های تعرض اجتماعی

- آشنایی عامه مردم با حقوق افراد و احترام به آن

- ضمانت اجرایی نیرومند معنوی (ایمان و اخلاق)

- ضمانت اجرای قانون برای کیفر دادن متجاوزین به حقوق مردم (عمید زنجانی، بی تا: ۲۳۶)

امنیت فردی و اجتماعی و یا به تعبیر دیگر امنیت روانی - اجتماعی دو سطحی از امنیت می‌باشند که لازم و ملزوم و زمینه‌ساز یکدیگرند.

اگر امنیت اجتماعی را شامل تمهیداتی جهت حفظ زندگی اعضای یک جامعه (شانس زندگی) و سپس حفظ راه و روش زندگی آنان (شیوه زندگی) بدانیم بنابراین، امنیت اجتماعی ناظر بر توانایی پاسداری و یا دفع تهدید از عنصری است که افراد یک جامعه را به همدیگر متصل می‌سازد (کلاهیچیان، ۱۳۸۴: ۱۴۱).

از سوی دیگر امنیت یک تولید اجتماعی است که به میزان بلوغ و احساس مسئولیت و مشارکت جامعه بستگی داشته و از طریق مردم قابل تأمین و پایدار سازی است.

به موجب ماده ۱۰۰ از قانون برنامه چهارم توسعه، دولت مکلف است به منظور ارتقاء حقوق انسانی، استقرار زمینه‌های رشد و تعالی و احساس امنیت فردی و اجتماعی در جامعه و تربیت نسلی فعال، مسئولیت پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایت‌مند، برخوردار از وجدان کاری و انضباط با روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اجتماعی موارد زیر را به تصویب مراجع ذیربط برساند:

- پرورش عمومی قانون مداری و رشد فرهنگ نظم و احترام به قانون

- تأمین آزادی و امنیت لازم برای رشد تشکلهای اجتماعی در زمینه صیانت از حقوق کودکان و زنان

- حفظ و صیانت از حریم خصوصی افراد

- ارتقاء احساس امنیت اجتماعی در مردم

چنانچه ملاحظه می‌شود در راستای تأمین امنیت روانی و اجتماعی، دولت به شکل‌های مختلف، مستقیم و غیر مستقیم دارای مسئولیت است. آحاد جامعه نیز در تحقق این هدف مسئولیت مشترک دارند و بخش‌هایی از این تکلیف نیز متوجه نهادهای دولتی چون نیروی انتظامی و نیز نهادهای مدنی و حرف انسانی - اجتماعی نظیر مددکاری اجتماعی است. با توجه به این که نیروی انتظامی بعنوان یک سازمان دولتی حافظ نظم جامعه، با اتخاذ تدابیر و چاره‌اندیشی‌های لازم و ارائه راهکارها و آموزش‌های همگانی می‌تواند در جلوگیری از بروز جرایم و برقراری امنیت گام مؤثری بردارد. در جهت تحقق این هدف، از سال ۱۳۷۹ نیروی انتظامی با بهره‌گیری از تجربیات گذشته، تحلیل شرایط موجود و ترسیم چشم انداز آینده با اتخاذ رویکردی تحول‌زا و بنیادی، تحولات ساختاری متعددی را در دستور کار قرارداد که یکی از آنها عبارت است از:

تحول نگاه پلیس به جامعه بنحوی که دید اجتماعی پلیس از رویکرد سلبی و تهدید محور به رویکرد ایجابی و جامعه محور تغییر نمود. که پیرو آن اصل پیشگیری از جرم در دستور کار قرار گرفت. بنحوی که شناسایی و عطف توجه به بسترها، زمینه‌آسیبها و جرائم، به منظور پیشگیری از بروز جرائم، ناهنجاریهای اجتماعی، مهار بحرانهای فردی و اجتماعی و رسیدن به جامعه سالم، منجر به حضور این سازمان در عرصه‌های علمی فرهنگی شده که با برداشتن گامی بنیادین، مراکز مشاوره و واحدهای مددکاری کلانتریها در سراسر کشور تاسیس گردید.

مددکاری نیز به عنوان یک حرفه در مجموعه تلاش‌های علمی - حرفه‌ای خویش تأمین امنیت روانی - اجتماعی افراد و گروه‌های مخاطب را هدف می‌گیرد، و با مشارکت مراجعین خود، زمینه‌های مربوط به احساس ناامنی را که به علل مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، جسمانی و روانی فراهم شده است، را تقلیل می‌دهد. چنانچه گفته می‌شود مددکار اجتماعی سعی دارد تا توان بالقوه موجود در اجتماع را با مشارکت افراد و اقشار جامعه و در حد امکان به فعلیت درآورد، و بدین وسیله امنیت اجتماعی و اقتصادی توأم با اتکاء به نفس را برای نیازمندان فراهم آورد. (زاهدی اصل، ۱۳۷۷: ۵۴)

در کل در صورت احراز ثبات مصالحه، در پرونده‌های ارجاعی از دادگاه به دفاتر مشاوره و مددکاری و مراکز مشاوره فاتب از طریق حذف پرونده‌های مختومه از مسیر قضایی و جلوگیری از اطاله‌ی دادرسی آنها بار عظیم مالی و پرسنلی شکایت‌های مذکور در حوزه قضایی و نیروی انتظامی بطور مستقیم کاسته، و به شکل غیر مستقیم از طریق کاهش تناقضات فردی - اجتماعی منجر به افزایش ضریب امنیتی جامعه می‌گردد. همچنین ارائه مشاوره‌های فردی - اجتماعی از طریق کلانتریها ضمن فرهنگ‌سازی در زمینه مصالحه، گفتگو و پرهیز از اقدامات قهری در بین توده مردم، موجب ارتقاء جایگاه کلانتریها بعنوان مرکز مصالحه با نگرش جامعه محوری، بجای نگرش تهدید محوری، از اهداف مطمح نظر در این طرح می‌باشد.

بررسی این نکته که سازمان بخشی، صرف بودجه و تجهیز امکاناتی که نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در طی نزدیک به یک دهه از بودجه کل کشور جهت تأسیس مراکز خدمات مشاوره و مددکاری اجتماعی بکار گرفته است تا چه حد این قدرت را داشته است، که با تحقق عملی پلیس جامعه محور، پاسخگو و خدمتگذار زمینه‌های پیشگیری از آسیب‌های فردی - اجتماعی را فراهم سازد؟ به تنهایی دارای اهمیت است.

علاوه بر آن این موضوع که آیا این اقدام در حد یک سازمان موازی با قوه قضائیه و سایر مراکز مشاوره در سطح جامعه عمل می‌کند؟ و یا در غیر این صورت، آیا بازدهی قابل توجهی در کاهش بارقضایی، انتظامی و امنیتی پرونده‌های مطروحه در قوه قضائیه به دنبال داشته است. به خودی خود قابل بررسی می‌باشد.

در بررسی علل تأثیرگذاری و یا عدم تأثیرگذاری این مراکز در کاهش بار قضایی و انتظامی پرونده‌ها عواملی چون ویژگیها، موضوع پرونده‌های ارجاع شده از دادگاه، ویژگیهای فردی مراجعین و همچنین ویژگیهای فردی و علمی کارشناسان مرکز خدمات مشاوره و مددکاری بررسی می‌گردد، تا از این طریق ضمن شناسایی نقاط ضعف و قوت مراکز خدمات مشاوره‌ای فاتب، راجع به تقویت تأثیرگذاری این مراکز و یا توسعه این قبیل مراکز در صورت بهره‌وری بالا ارائه پیشنهاد گردد، و در صورت صرف بودجه، نوع عملکرد آیا این مراکز پیشنهادی برای بهینه سازی یا تغییر آنها اقدام گردد.

بنابراین با توجه به مفاهیم فوق به طور کلی می‌توان بیان داشت که:

آیا مراکز و یا دفاتر مشاوره و مددکاری نیروی انتظامی بر کاهش حجم پرونده‌های قضایی و انتظامی تأثیری دارند؟

اهمیت موضوع

نیاز به امنیت از عمیق‌ترین و حیاتی‌ترین نیازهای انسان بوده و بشر در هیچ دوره‌ای از تاریخ از آن بی‌نیاز نبوده است. به قول برخی متفکرین، مقوله امنیت را می‌توان دارای قدمتی طولانی‌تر از مفهوم اجتماع و جامعه دانست و اصولاً یکی از عمده‌ترین انگیزه‌ها و علل بوجود آورنده اجتماعات از ابتدایی‌ترین تا پیچیده‌ترین شکل آن، پاسخ به نیاز امنیت روانی - اجتماعی بوده است.

لزوم و ضرورت امنیت، از طبیعت بشر ناشی می‌شود و برای تحقق آن وجود عوامل متعددی لازم است که تعمیم عدالت، نفی تبعیض، مبارزه با عوامل و زمینه‌های تعرض اجتماعی از آن جمله می‌باشد. (عمید زنجانی، بی تا: ۲۳۶)

ششمین پایه اعتقادی نظام در اصل دوم قانون اساسی، اصل کرامت و ارزشهای والای انسان و شایستگی تقرب او در رسیدن به کمال نهایی است، انسانی که اشرف مخلوقات و بهره‌مند از روح الهی و شایسته مدیریت بر جهان طبیعت است و حاکمیت او بر سرنوشت خود در سایه آزادی و اختیار، حقیقتی است که به کیفیت خلقت انسان مربوط می‌شود و این نیز جز در سایه امنیت، امکان‌پذیر نیست و لذا حکومت اسلامی موظف به تأمین چنین امنیتی است (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی گزارش سالهای ۱۹۹۴ و ۱۹۹۸ برنامه توسعه سازمان ملل).

امنیت، مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت است، و منظور از «امنیت انسانی و اجتماعی» وضعیت و شرایطی است که مردم، هراسی نسبت به حقوق و آزادیهای مشروع و قانونی خود نداشته باشند، و این امنیت شامل جان، مال، آزادی عمل، حقوق، شخصیت، شرف و حیثیت انسان می‌شود. (عمید زنجانی، بی تا: ۲۳۵)

همچنین مقام معظم رهبری و فرمانده معظم کل قوا اهمیت امنیت را مورد تذکر و تأکید قرار داده و می‌فرمایند:

«امنیت یک مقوله اساسی است. امنیت اجتماعی، امنیت فردی، امنیت در همه محیط‌های زندگی، امنیت فکری و معنوی و روانی همه اینها جزء انتظارات مردم است. بخش مهمی از این وظایف بر دوش نیروی انتظامی است.»

فلسفه وجودی مددکاری اجتماعی و تعمق در اهداف، اصول و ارزشهای این حرفه انسانی - اجتماعی، به روشنی نشان می‌دهد که دست اندرکاران این حوزه، بطور مستقیم و غیر مستقیم با تلاش علمی - حرفه‌ای خود در راستای تحقق امنیت روانی - اجتماعی گام برمی‌دارند، و مقوله امنیت روانی - اجتماعی از منظر آنها، رهایی انسانها از انواع فشارها، نگرانی‌ها و اضطرابهایی است که در محیط شغلی، خانوادگی و